

ΚΡΗΤΗ: γεωγραφικά στοιχεία και αξιοθέατα

Εργασία των μαθητών: Μπουγιόκλη Σόνιας, Πολιτίδη Ηλία, Μπαπρικήδη Δημήτρη, Πιστέλα Κωνσταντίνου.

Η **Κρήτη** είναι το μεγαλύτερο νησί της Ελλάδας και το 5ο μεγαλύτερο στη Μεσόγειο. Πρωτεύουσα καθώς και μεγαλύτερη πόλη της είναι το Ηράκλειο. Η Κρήτη εδράζει περίπου 160 χλμ νότια της ελληνικής ηπειρωτικής χώρας εκτεινόμενη κατά διεύθυνση Ανατολή - Δύση, νότια του Αιγαίου πελάγους, του οποίου και αποτελεί το νότιο φυσικό όριο και βόρεια του Λιβυκού. Αποτελεί τμήμα της περιφερειακής διοίκησης της Ελλάδας και χωρίζεται σε τέσσερις περιφερειακές ενότητες: Ηρακλείου, Χανίων, Λασιθίου και Ρεθύμνης.

Κλίμα

Η Κρήτη ανήκει στη μεσογειακή κλιματολογική ζώνη που προσδίδει τον κύριο κλιματικό χαρακτήρα της, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως εύκρατος. Η ατμόσφαιρα μπορεί να είναι αρκετά υγρή, ανάλογα με την εγγύτητα στη θάλασσα. Ο χειμώνας είναι αρκετά ήπιος και υγρός, με αρκετές βροχοπτώσεις, ως επί το πλείστον, στα δυτικά τμήματα του νησιού. Η χιονόπτωση είναι σπάνια στις πεδινές εκτάσεις, αλλά αρκετά συχνή στις ορεινές. Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, η μέση θερμοκρασία κυμαίνεται στο πλαίσιο των 25-30 βαθμών (Κελσίου)

Νομοί και πρωτεύουσες:

N. Χανίων Χανιά

N. Ρεθύμνης Ρέθυμνο

N. Ηρακλείου Ηράκλειο

N. Λασιθίου Άγιος Νικόλαος

Πόλεις και Χωριά της Κρήτης

Η **Ιεράπετρα** βρίσκεται 35 χλμ από τον Άγιο Νικόλαο Λασιθίου στην νότια Κρήτη. Είναι ένα από τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα της Κρήτης

Ο **Άγιος Νικόλαος** βρίσκεται στη βόρεια Κρήτη δυτικά του κόλπου Μεραμβέλλου και είναι η πρωτεύουσα του νομού Λασιθίου. Η πόλη πήρε το όνομά της από το εκκλησάκι που βρίσκεται στον όρμο της ενώ παλαιότερα την ονόμαζαν Μαντράκι λόγω των πολλών μαντριών με κατσικάκια που υπήρχαν εκεί. Η σύγχρονη πόλη του Αγίου Νικολάου έχει χτιστεί πάνω στην αρχαία μινωική πόλη Λατούς.

Η **Σητεία** βρίσκεται στη βορειοανατολική **Κρήτη** στο νομό Λασιθίου. Είναι η πρωτεύουσα της επαρχίας Σητείας με 11.000 κατοίκους. Πρόκειται για μια αμφιθεατρική πόλη που είναι χτισμένη γύρω από έναν πανέμορφο κόλπο και σε μεγάλη ακτίνα απλώνονται τα 45 χωριά του δήμου.

Τα **Ανώγεια** βρίσκονται 35 χλμ από το **Ηράκλειο** και 52 χλμ από το **Ρέθυμνο**. Είναι χτισμένα σε υψόμετρο περίπου 750 μ. στους πρόποδες του βουνού Ψηλορείτη, πάνω στην περιοχή που ονομάζεται Αρμί, δηλαδή κορυφογραμμή. Πρόκειται για ένα από τα πιο μεγάλα χωριά της Κρήτης με 2.500 κατοίκους (απογραφή 2001) και έξι οικισμούς.

Το **Ρέθυμνο** είναι ένας από τους τέσσερις νομούς της Κρήτης, ο τρίτος σε πληθυσμό μετά το Ηράκλειο και τα Χανιά. Η πόλη του Ρεθύμνου βρίσκεται στα βόρεια της Κρήτης.

Το **Ηράκλειο** είναι η πρωτεύουσα της **Κρήτης** και η πέμπτη μεγαλύτερη πόλη σε πληθυσμό στην Ελλάδα με τον Δήμο Ηρακλείου να έχει 137.766 κατοίκους σύμφωνα με την τελευταία απογραφή το 2001.

Τα **Χανιά** είναι η δυτικότερη μεγαλούπολη και η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της **Κρήτης** μετά το **Ηράκλειο**. Ο Δήμος Χανίων έχει 53.373 κατοίκους και βρίσκεται στο βόρειο-ανατολικό τμήμα του νομού.

Αξιοθέατα στα Χανιά

Σημαντικά είναι τα αξιοθέατα που μπορείτε να θαυμάσετε στα Χανιά. Η παλιά πόλη των Χανίων με το πανέμορφο Ενετικό λιμάνι είναι το πιο αντιπροσωπευτικό δείγμα της παρουσίας των Ενετών στα Χανιά και οι επιτύμβιες επιγραφές με τους τάφους από την εκκλησία του Αγίου Ιωάννου στην περιοχή του σημερινού Ορφανοτροφείου μαρτυρο...

Το **Παλαίκαстро** βρίσκεται στο νομό Λασιθίου στην Κρήτη, 18 χλμ ανατολικά της **Σητείας**. Πρόκειται για την πρωτεύουσα του Δήμου Ιτάνου

Αρχαιολογικοί χώροι στην Κρήτη

Το **μινωικό ανάκτορο της Κνωσού** βρίσκεται 5 χλμ νοτιοανατολικά της πόλης του Ηρακλείου και είναι χτισμένο στο λόφο της Κεφάλας. Πρόκειται για το πιο σημαντικό δείγμα του **Μινωικού πολιτισμού**, που έζησε την ακμή του από το 1700 π.Χ. έως το 1450 π.Χ. Εκεί σύμφωνα με την παράδοση, έζησε ο βασιλιάς Μίνωας. Σπουδαίοι μύθοι είναι συνδεδεμένοι με το ανάκτορο της Κνωσού, όπως ο Λαβύρινθος του Μινώταυρου και η ιστορία του Δαίδαλου και του Ικάρου. Η πόλη της Κνωσού κατοικούνταν από τα νεολιθικά χρόνια έως περίπου το 1350 π.Χ. όπου και καταστρέφεται οριστικά. Μέχρι τότε, η Κνωσός, έζησε μεγάλες καταστροφές. Το 1600 π.Χ. έγινε ένας μεγάλος σεισμός που στάθηκε αιτία για να καταστραφεί το ανάκτορο. Γρήγορα όμως επισκευάστηκε και παράλληλα χτίστηκαν κι άλλα κτίρια.

Η **Φαιστός** βρίσκεται περίπου 62 χλμ νοτιοδυτικά του Ηρακλείου Κρήτης. Χτισμένη σε χαμηλό λόφο και σε υψόμετρο 100 μ. από την επιφάνεια της θάλασσας, περιβάλλεται από τα ψηλά βουνά του Ψηλορείτη, τα Αστερούσια Όρη και τα Λασιθιώτικα βουνά. Ανατολικά και βόρεια της Φαιστού βρίσκεται ο Ληθαίος απ' όπου οι κάτοικοι της εφοδιάζονταν με νερό.

Η **Γόρτυνα** βρίσκεται 45 χλμ από το Ηράκλειο Κρήτης (περίπου 40 λεπτά με το αυτοκίνητο). Έχει χτιστεί στην πεδιάδα της Μεσαράς, στην οποία εικάζεται ότι κατοίκησαν οι πρώτοι άνθρωποι στην Κρήτη, κάπου στα τέλη της Νεολιθικής περιόδου. Πρόκειται για μια από τις σημαντικότερες πόλεις της Κρήτης κι έναν από τους μεγαλύτερους αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας με 6.000 χρόνια ιστορίας.

Το **Βαθύπετρο** βρίσκεται στην περιοχή Πίσω Λιβάδια περίπου 4 χλμ νότια από τις Αρχάνες, 20 χλμ από το Ηράκλειο Κρήτης. Πρόκειται για μινωική έπαυλη που ανακαλύφθηκε το 1949 από τον Σπ. Μαρινάτο. Ένα μικρό διώροφο μινωικό ανάκτορο με κεντρική και δυτική αυλή, με εξωτερικούς χώρους από λαξευμένες πέτρες, ένα μικρό ιερό, αποθήκη και στοές, πιθανότατα πολυτελής κατοικία της εποχής για κάποιο επίσημο πρόσωπο. Χτίστηκε περίπου το 1550 π.Χ. αλλά αργότερα καταστράφηκε μάλλον από σεισμό. Το 1450 π.Χ. χρησιμοποιήθηκε ξανά ως αγροτική κατοικία. Είναι άξιο να σημειώσουμε ότι σε μια από τις πτέρυγές του ανακαλύφθηκε πιεστήριο σταφυλιών και στην αυλή του μια εγκατάσταση ελαιοτριβείου!

Η **Σπιναλόγκα** είναι ένα μικρό νησάκι στα βόρεια του κόλπου της Ελούντας στο νομό Λασιθίου. Οι αρχαίοι το ονόμαζαν Καλυδών και όταν οι Ενετοί το κατέλαβαν το ονόμασαν Σπιναλόγκα. Το οχύρωσαν καλά και φρόντισαν να αναδείξουν τις ομορφιές του νησιού και της γύρω περιοχής. Πρόκειται για ένα οχυρό άριστης αισθητικής που κρατιέται πολύ καλά έως και σήμερα!

Το 1574 άρχισε η οχύρωσή του από τους Ενετούς λόγω των επιδρομών που είχαν αρχίσει οι Τούρκοι στην περιοχή. Έτσι ήθελαν να προστατέψουν το νησί από τους εισβολείς αλλά παράλληλα και τις αλυκές της Ελούντας απ' όπου έπαιρναν το αλάτι. Το 1649 η Κρήτη κυριεύτηκε από τους Τούρκους αλλά η Σπιναλόγκα έμεινε στους Ενετούς ακόμη 65 χρόνια, διάστημα στο οποίο πολλοί αντάρτες Κρητικοί χρησιμοποιούσαν το νησί ως καταφύγιο.

Το **ανάκτορο της Ζάκρου** βρίσκεται στο ανατολικότερο σημείο της Κρήτης, στην περιοχή που σήμερα ονομάζεται Κάτω Ζάκρος. Απέχει περίπου 39 χλμ από την Σητεία και 8 χλμ από το χωριό Ζάκρος. Πρόκειται για το τέταρτο σε μέγεθος μινωικό ανάκτορο της Κρήτης και χτίστηκε γύρω στα 1600 π.Χ. Η έκτασή του ήταν 8.000 τ.μ. και οι ανασκαφές άρχισαν από τον Hogarth, ενώ ο καθηγητής Πλάτων τις συνέχισε και τις ολοκλήρωσε.

Σπήλαια Κρήτης

Το **Σπήλαιο του Σφεντόνη** βρίσκεται στο χωριό **Ζωνιανά** 43 χλμ από το Ηράκλειο και 52 από την πόλη του Ρεθύμνου, στην Κρήτη. Πρόκειται για ένα από τα τα πέντε πιο σημαντικά σπήλαια στην Ελλάδα και το πιο μεγάλο στην Κρήτη. Έχει έκταση

3.000 τ.μ. και ο επισκέπτης μπορεί να διανύσει μόλις 270 μ. Η πρώτη οργανωμένη εξερεύνηση του άρχισε το 1956 από το ζευγάρι σπηλαιολόγων Ιωάννη και Άννα Πετρόχειλου. Σύμφωνα με έρευνα του Υπουργείου Πολιτισμού το σπήλαιο του Σφεντόνη κατοικήθηκε την Πρωτομινωική εποχή έως την Ρωμαϊκή.

Το **Σπήλαιο Μελιδονίου** βρίσκεται 18 χλμ από το ομώνυμο χωριό στο νομό Ρεθύμνου. Ονομάζεται και **Γεροντόσπηλιος** και αποτελεί ένα από τα πιο όμορφα σπήλαια στην Κρήτη. Μέσα έχουν βρεθεί αρκετά ευρήματα από τα αρχαία χρόνια που μαρτυρούν ότι την Μινωική εποχή η σπηλιά χρησίμευε ως τόπος λατρείας του Τάλου του χάλκινου γίγαντα που η μυθολογία θέλει να ήταν ο προστάτης του νησιού. Το σπήλαιο ανά τα χρόνια έδωσε καταφύγιο σε πολλούς όπως τον Οκτώβριο του 1823 όπου 370 γυναικόπαιδα και 30 άντρες κλείστηκαν εκεί για να αποφύγουν τους Τούρκους πολεμιστές.

Το **Δικταίο Άντρο**, γνωστό και ως **σπήλαιο Ψυχρό**, βρίσκεται λίγο μετά το χωριό Ψυχρό στο οροπέδιο Λασιθίου σε υψόμετρο 1.025 μ. στην Κρήτη. Πρόκειται για έναν πολύ σημαντικό αρχαιολογικό χώρο και ένα από τα πιο γνωστά σπήλαια της Κρήτης. Άρχισε να ερευνάται το 1888 από τους Evans, Halbherr, Hogarth και Demargne και οι έρευνες κράτησαν έως το 1902. Οι ανασκαφές φανέρωσαν αρκετά ευρήματα μεταξύ αυτών κι έναν βωμό, ένα τέμενος κι έναν διαχωριστικό τοίχο. Επίσης βρέθηκαν και διάφορα ειδώλια, όπλα και διπλοί πέλεκεις, κάποια από τα οποία φιλοξενούνται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου. Μέσα στο σπήλαιο, το οποίο χωρίζεται σε πάνω και κάτω μέρος, μπορείς να διακρίνεις την μεγαλοπρέπεια των λιθωμάτων, πολλούς σταλακτίτες και σταλαγμίτες, κάποιους θαλάμους και μια μικρή λίμνη. Το θέαμα είναι πανέμορφο και μαγικό! Μια μυθολογική εκδοχή λέει ότι εκεί γεννήθηκε ο Δίας και στη συνέχεια μεταφέρθηκε στο Ιδαίον Άντρο στον Ψηλορείτη.

Φαράγγια Κρήτης

Το **Φαράγγι της Σαμαριάς** βρίσκεται στο νομό Χανίων στην οροσειρά Λευκά Όρη. Έχει μήκος 18 χλμ και είναι το μεγαλύτερο φαράγγι της Κρήτης αλλά και της Ευρώπης (σε μήκος). Έχει πλάτος από 150 μέτρα έως 3 μέτρα που είναι και το στενότερο σημείο του με την ονομασία "Πόρτες". Το 1962 χαρακτηρίστηκε Εθνικός Δρυμός Ελλάδας και είναι τόπος διαμονής πολλών ενδημικών πουλιών και διαφόρων ειδών ζώων.

Το **Φαράγγι της Ίμβρου** βρίσκεται κοντά στα Σφακιά νότια των Χανίων. Ξεκινάει από το μικρό οροπέδιο του χωριού Ίμβρος και καταλήγει στο χωριό Κομιτάδες με την υπέροχη θέα στο Λιβυκό πέλαγος. Το μήκος του είναι περίπου 7 χλμ.

Το **Φαράγγι του Αγίου Νικολάου ή Φαράγγι Ρούβα** (τα τελευταία χρόνια είναι γνωστό και ως **Φαράγγι Γάφαρη**) βρίσκεται στο νομό Ηρακλείου και τα όρια του είναι στα ανατολικά από τις κορυφές Αμπελάκια και στα δυτικά από την κορυφή Σαμάρι. Μπορείτε να ξεκινήσετε από τη λίμνη του Ζαρού, όπου μετά 1,5 χλμ θα συναντήσετε την είσοδο του φαραγγιού. Εκεί το θέαμα δεν είναι και πολύ ευχάριστο μιας και το 1994 το σημείο αυτό κήκε (περίπου το 1/3 του φαραγγιού). Το μήκος

του φαραγγιού είναι 4 χλμ και τότε συναντάτε ανηφόρες, πότε κατηφόρες. Σε όλο το μήκος του φαραγγιού υπάρχουν σημεία ξεκούρασης και βρύσες.

Μοναστήρια της Κρήτης

Η **Ιερά Μονή Πρέβελης** βρίσκεται στα νότια του νομού Ρεθύμνου, δυτικά από τις εκβολές του ποταμού Κουρταλιώτη. Η Μονή, που ιδρύθηκε τον 16ο ή τον 17ο αιώνα, έχει μεγάλη ιστορία και η συμβολή των μοναχών της σε όλους τους αγώνες της Ελλάδας για ανεξαρτησία, είναι σημαντική. Είναι από τις πιο γνωστές και αξιοσέβαστες Μονές της Κρήτης, μέσα σε ένα κατάφυτο και καταπράσινο τοπίο! Σήμερα το μοναστήρι είναι έρημο, αλλά λειτουργεί Μουσείο με αρκετό αρχαιακό υλικό, εκκλησιαστικά έγγραφα, άμφια και άλλα.

Η **Μονή Κουδουμά** βρίσκεται στις νότιες ακτές του νομού Ηρακλείου. Έχει κτιστεί κοντά σε όρμο και απέχει περίπου 40 μέτρα από τη θάλασσα. Η πρόσβασή της είναι δύσκολη, μιας και πρέπει να κατηφορίσετε με το αυτοκίνητο έναν άγριο χωματόδρομο γεμάτο στροφές. Το τοπίο όμως που θα συναντάτε κατά τη διαδρομή θα σας ανταμείψει! Ο ναός της Μονής είναι αφιερωμένος στην Κοίμηση της Θεοτόκου και το ιερό του βρίσκεται μέσα σε ένα μικρό σπήλαιο. Σπήλαια υπάρχουν γενικά στην περιοχή, όπου εκεί διαμένουν μέχρι και σήμερα αρκετοί μοναχοί. Η μονή στη σημερινή της μορφή χτίστηκε από Κρητικούς μοναχούς λίγο μετά το 1870.

Η **Ιερά Μονή Οδηγητρίας** βρίσκεται νότια του νομού Ηρακλείου κοντά στο χωριό Σίβας. Χτίστηκε τον 14ο αιώνα και περιβαλλόταν από τείχος. Σήμερα μπορούμε να δούμε κάποια μέρη τους τείχους όπως την βόρεια πύλη και τον Πύργο του Ξωπατέρα, γενναίος ιερωμένος του οποίου το όνομα είναι συνδεδεμένο με το μοναστήρι. Χειροτονήθηκε στη Μονή, αλλά κάποια στιγμή χρειάστηκε να εγκαταλείψει το μοναστήρι γιατί σκότωσε έναν γενίτσαρο. Η μετέπειτα συμβολή του στην εξόντωση των γενίτσαρων ήταν πολύ σημαντική. Ο ναός του μοναστηριού, που παλαιότερα ήταν μικτό (ανδρικό και γυναικείο), βρισκόταν στο κέντρο και μέσα του σώζονται αγιογραφίες, το τέμπλο κ.ά.

Παραλίες της Κρήτης

Στα νοτιοδυτικά παράλια της Κρήτης απλώνεται μια από τις πιο μαγικές παραλίες του νησιού. Το **Ελαφονήσι** είναι μια από τις **εξωτικές παραλίες** στην Κρήτη, που απέχει περίπου 80 χλμ από τα **Χανιά**, χαρακτηρίζεται από τους αμμόλοφους με λευκή άμμο, τα καταγάλανα και καθαρά ρηχά νερά, την ηρεμία και τη γαλήνη που προσφέρει. Το τοπίο σε παραπέμπει σε παραλίες εξωτικές, και τα ρηχά νερά της πολλές φορές συνεχίζονται για αρκετά μέτρα μέσα στη θάλασσα. Το τοπίο στο Ελαφονήσι σε καθηλώνει, καθώς είναι σπάνιο να συναντήσεις στην Ελλάδα παραλία με τα δικά της χαρακτηριστικά.

Η παραλία **Καλαμάκι** βρίσκεται περίπου 65 χλμ νοτιοδυτικά της πόλης του Ηρακλείου Κρήτης, ανάμεσα στο Τυμπάκι και τις Μοίρες. Πρόκειται για μια αμμόδη

παραλία, ακριβώς μπροστά στο παραθαλάσσιο χωριουδάκι Καλαμάκι, στον κόλπο Μεσαράς. Οι δυνατοί άνεμοι που φυσάνε συχνά στην περιοχή, είναι το μόνο αρνητικό.

Η **Αγία Ρούμελη** είναι ένα χωριουδάκι στα νότια παράλια της Κρήτης, στο νομό Χανίων. Εκεί υπάρχει η πανέμορφη παραλία της Αγίας Ρούμελης, την οποία αντικρίζετε μόλις βγείτε από το φανταστικό **Φαράγγι της Σαμαριάς**! Η παραλία είναι βοτσαλωτή και τα νερά της πεντακάθαρα, και σίγουρα μετά την πεζοπορία μέσα στο φαράγγι θα την δείτε σαν όαση!. Μπορείτε να βρείτε ενοικιαζόμενα δωμάτια και ταβερνάκια. Από εκεί φεύγουν συνεχώς μικρά караβάκια που μεταφέρουν τους επισκέπτες του Φαραγγιού στο **Λουτρό** και τη **Χώρα Σφακίων** από τα ανατολικά και την **Παλαιόχωρα** και τη **Σούγια** από τα δυτικά.

Η **Χρυσή** είναι ένα από τα 81 ακατοίκητα νησιά της Κρήτης και απέχει περίπου 8 ναυτικά μίλια νότια από την **Ιεράπετρα**. Οι ντόπιοι το ονομάζουν "**Γαϊδουρονήσι**" ή απλά "**Νησί**". Το μήκος του νησιού είναι 5 χλμ και το πλάτος του 1 χλμ. Το πιο ψηλό σημείο ονομάζεται Κεφάλια και βρίσκεται σε ύψος 31 μέτρων. Πρόκειται για έναν επίγειο παράδεισο με παραλίες από ξανθή και άσπρη άμμο, καταγάλανα κρυστάλλινα νερά, αιωνόβιους κέδρους και αμέτρητα μικρά κοχυλάκια σε πολλά σημεία στις ακτές! Καθ' όλο το μήκος του νησιού, κυρίως στο κέντρο, υπάρχει το κεδρόδασος με δέντρα που υπάρχουν εκεί για πάνω από 200 χρόνια! Δυτικά του νησιού υπάρχει το εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου που χτίστηκε πιθανότατα τον 13ο αιώνα, η αλυκή που ακόμα και σήμερα έχει αλάτι, οι λαξευτοί τάφοι των Ρωμαϊκών χρόνων, ο φάρος και ο βραχίονας του αρχαίου λιμανιού. Η θαλάσσια περιοχή γύρω από τη Χρυσή είναι πολύ πλούσια με απολιθώματα πάνω σε ηφαιστειακά πετρώματα, τα οποία βρίσκονται εκεί από τότε που το νησί ήταν βυθισμένο στη θάλασσα! Πολλά από αυτά τα απολιθώματα βρίσκονται ακόμα στην περιοχή γύρω από τη Χρυσή.